

Daugavpils Pedagogical University

Arvids Barševskis

The Beetles of Eastern Latvia

Publishing House "Saule"

1993

Даугавпилский педагогический университет

Арвид Баршевскис

Жуки Восточной Латвии

Издательство "Сауле"

1993

Daugavpils Pedagoģiskā universitāte

Arvīds Barševskis

AUSTRUMLATVIJAS
VABOLES

Saule

1993

595.76 (474.3)

Ba 718

Barševskis Arvīds. Austrumlatvijas vaboles // Daugavpils: Saule, 1993.- 221 lpp., 31 att., 117 bibliogr. rād.

Monogrāfijā aplūkotas Austrumlatvijas vaboļu faunistiskās, ekoloģiskās, morfoloģiskās un sistematiskās īpatnības. Apkopota informācija par 1872 vaboļu sugām, no kurām ~320 ir jaunas Latvijas faunai, bet 3 - jaunas zinātnei. Aprakstītas vairākas jaunas varietātes u.c. infrapasugas līmeņa sistematiskās vienības. Unikālākajās un bioloģiski daudzveidīgākajās vietās ieteikts izveidot aizsargājamas dabas teritorijas.

Monogrāfija paredzēta entomologiem, ekoloģiem, dabas aizsardzības speciālistiem un visiem, kas interesējas par vabolēm un Latvijas dabu.

Recenzenti: Aija Zilspārne - Latvijas Dabas muzeja vec. zin. līdzstrādniece,
Entomoloģijas nodaļas vadītāja
Ruta Ģiptere - Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzeja
direktora vietniece zinātniskajā darbā,
Dabas nodaļas vadītāja

1175. 2. 2. *Cerylon deplanatum* Gyll.

M: 6ex. A: Šķeltiņi (zem bērza un apses mizas). Ļoti reti!

1176. 3. 3. *Cerylon histerooides* F.

M: 16ex. A: Ilgas, Naujene, Šķeltiņi, Izvalta, Piedruja, Indrica, Stabulnieki, Kuprava, Makašāni.

Zem lapkoku mizas, uz piepēm. Parastākā ģints suga.

***1177. 4. 4. *Cerylon impressum* Er.**

M: 2ex. A: Šķeltiņi (zem satrudējušas bērzu mizas) P: Ļoti reti sastopama suga!

***1178. 5. 5. *Cerylon fagi* Bris.**

M: 2ex. A: Kuprava 30.4.90. (2, lielā pirmatnējā meža masīvā uz piepes). P: Ļoti reti!

COCCINELLIDAE**1179. 1. 1. *Subcoccinella vigintiquatuor punctata* L.**

L: [Barševskis, 1988b, 1989a] M: 4lex. A: Ilgas, Šedere, Šarlote, Pilskalne, Arteni, Bebrene, Rubene, Dunava, Dignāja, Mežciems, Daugavpils, Križi, Naujene, Slutišķi, Vasergelišķi, Mālkalni, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Piedruja, Šķaune, Rekava, Kārsava, Malnava, Mežvidi, Ludza, Kaunata, Rēzekne, Dricēni, Viļāni, Rīteri, Dzelmē, Teiču rez.: Atašiena. P: Pļāvās. Bieži.

1180. 2. 1. *Coccidula rufa* Hbst.

M: 36ex. A: Ilgas, Arteni, Pilskalne, Medumi, Naujene, Višķi, Ambeļi, Šķeltiņi, Izvalta, Kombuļi, Grāveri, Varnaviči, Priedaine, Piedruja, Kuprava, Viļaka, Bērzgale, Tiskādi, Malta, Mākašāni, Mākoņkalns, Priekšmala, Aglona, Kalupe. P: mitrās grišļainās pļāvās, ūdensbaseinu palieņu pļāvās. Samērā bieži.

1181. 3. 2. *Coccidula scutellata* Hbst.

M: 17ex. A: Ilgas, Višķi, Pilskalne, Lukna, Ambeļi, Šķeltiņi, Izvalta, Varnaviči, Stropi, Križi, Bērzgale. P: Kā iepriekš. sugai. Samērā reti.

1182. 4. 1. *Scymnus nigrinus* Kug.

M: 19ex. A: Ilgas, Daugavpils, Mežciems, Stropi, Piedruja, Indrica. P: Sausās vietās: priekšu mežmalās, izcirtumos, kserofītās pļāvās. Samērā reti.

1183. 5. 2. *Scymnus rubromaculatus* Gz.

M: 1ex. A: Šķeltiņi (Barševski) 5.5.89. (pļavā). P: Ļoti reti.

1184. 6. 3. *Scymnus frontalis* F.

L: [Barševskis, 1989a]

M: 14ex. A: Ilgas, Mežciems, Stropi, Daugavpils, Šķeltiņi, Izvalta, Naujene, Varnaviči, Piedruja, Šķaune, Naujene. P: Sasās pļāvās, priežu mežmalās. Samērā bieži.

1185. 7. 4. *Scymnus haemorrhoidalis* Hbst.

M: 11ex. A: Daugavpils, Šķelini, Medumi, Kuprava, Izvalta. P: mežos, Mežmalās, mitros biotopos uc. Reti.

1186. 8. 5. *Scymnus ferrugatus* Moll.

M: 1ex. A: Šķeltiņi (Barševski). 4.2.89. (ziemojot pie oša stumbra). P: Ļoti reti.

1187. 9. 6. *Scymnus auritus* Thunb.

L: [Barševskis, Sp.riņš, Oga, 1992b]

M: 1ex. A: Ilgas, Riču ez. mala 28.5.92. (uz lapkokiem). P: Visā areālā - reti! Austrumlatvijā - Ļoti reti.

*** 1188. 10. 7. *Scymnus femoralis* Gyll.**

M.: lex. A.: Izvalta (Murāni, Oduma pūrs) 21.8.92. (pārpurvotā bērzu mežā) P.: Visā areālā [oti reti] Eiropā zināma pēc nedaudzām atradnēm. Visur [oti sporādiska!]

1189. 11. 8. *Scymnus suturalis* Thunb.

M.: 23ex. A.: Ilgas, Šedere, Šarlote, Dviete Dunava, Nīcgale, Daugavpils, Mežciems, Stropi, Križi, Naujene, Slutišķi, Vērgelišķi, Elerne, Mālkalni, Ververu kr., Višķi, Šķeltiņi Izvalta, Izvaldas st., Tartaka, Krāslava, Priedaine, Kaplava, Varnaviči, Indrica, Piedruja, Stabulnieki, Kuprava, Viļaka, Malta, Makoņkalns, Andrupen., Jaunokra, Riežmala, Aglona, Jersika, Trepē, Teiču rez. Atašiena. P.: Zem priedes kreves. Dažreiz lido priedē un jauktos mežos. Bicži. Iespējams, ka sastopama visur tur, kur aug priedes.

1190. 12. 1. *Stethorus punctillum* Wse.

M.: 2ex. A.: Naujene 24.4.90. (Daugavas ielejas sānu gravā platlapju mežā uz zālaugiem) P.: Ļoti reti.

1191. 13. 1. *Hyperaspis reppensis* Hbst.

M.: lex. A.: Ilgas 17.6.87. (sausā pļavā). P.: Ļoti reti.

1192. 14. 2. *Hyperaspis campestris* Hbst.

M.: lex. A.: Ilgas 8.6.88. (pļavā). P.: Ļoti reti.

1193. 15. 1. *Chilochorus bipustulatus* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 6ex. A.: Ilgas, Višķi, Naujene, Teiču rez. P.: Reti.

1194. 16. 2. *Chilochorus renipustulatus* Scr.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 27ex. A.: Ilgas, Mežciems, Daugavpils, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Piedruja, Kuprava, Stabulnieki, Mākoņkalns, Teiču rez. Atašiena, Ļaudona, Krustkalnu rez. P.: Mežos. Samērā bieži.

1195. 17. 1. *Exochomus quadripustulatus* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a] M.: 14ex. A.: Ilgas, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Piedruja, Kuprava, Rīteri, Dzelmē, Koknese, Pļaviņas. P.: Mežos. Samērā reti.

1196. 18. 2. *Exochomus nigromaculatus* Gz.

M.: lex. A.: Ilgas 1991.g. jūnijā. P.: Ļoti reti.

1197. 19. 1. *Aphidecta oblitterata* L.

M.: 6ex. A.: Ilgas, Naujene, Šķeltiņi, Izvalta. P.: Skujkoku mežos. Reti.

1198. 20. 1. *Adonia variegata* Gz.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 9ex. A.: Daugavpils, Naujene, Indrica. P.: Reti. Austrumlatvijā pagaidam zināma tikai no Daugavas ielejas.

1199. 21. 1. *Hyppodamia tredecimpunctata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 31ex. A.: Ilgas, Arteni, Pilskalne, Medumi, Šedere, Ilūkste, Dunava, Dignāja, Līdāni, Jersika, Nīcgale, Daugavpils, Naujene, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Kombuļi, Sauleskalns, Auleja, Dagda, Indrica, Priedaine, Varnaviči, Piedruja, Šķaune, Robežnieki, Kepova, Asūne, Istalsna, Ludza, Kuprava, Bērzpils, Stabulnieki, Galēni, Aglona, Priežmala, Mākoņkalns, Malta, Tiskādi, Sakstagals, Bērzpils,

Balvi, Teiču un Krustkalnu rez., Varakļāni. P: Mitrās un grīšļainās pļavās, ūdensbaseinu krastos. Bieži.

1200. 22. 2. *Hyppodamia septemmaculata* Dⁿ G.

M: 16ex. A: Ilgas, Ververu kr., Šķeltiņi, Kuprava. P: kā iepriekšējai sugai. Reti?

1201. 23. 1. *Semiadalia notata* Laich.

M: 28ex. A: Šķaune, Ķepova, Kuprava, Šķeltiņi. P: Pļavās, sezmalās Reti.

1202. 24. 1. *Anisosticta novemdecimpunctata* L.

L: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M: 24ex. A: Ilgas, Arteni, Pilskalne, Medumi, Daugavpils, Naujene, Ververu kr., Višķi (masveidā), Ambeļi, Šķeltiņi, Izvalta, Kombuļi, Krāslava, Priedaine, Varnaviči, Indrica, Piedruja, Kuprava, Bērzgale, Malta, Mākoņkalns. P: Mitrās pļavās, gar ūdeņiem. Bieži.

1203. 25. 1. *Tytthaspis sedecimpunctata* L.

L: [Barševskis, 1989a]

M: 35ex. A: Ilgas, Daugavpils, Naujene, Višķi, Šķeltiņi. P: Pļavās. Reti.

1204. 26. 1. *Adal' conglomerata* L.

M: 9ex. A: Ilgas, Šķeltiņi, Izvalta, I. Jrica, Varnaviči, Naujene. P: Mežos. Reti.

1205. 27. 2. *Adalia decempunctata* L.

L: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M: 12ex. A: Ilgas, Medupe, Naujene, Šķeltiņi, Izvalta, Indrica, Robežnieki. P: Mežos un mežmalās. Samērā reti.

1206. 28. 3. *Adalia bipunctata* L.

L: [Barševskis, 1988b, 198. .]

M: 36ex. A: Ilgas, Medumi, Šedere, Ilūkste, Dunava, Daugavpils, Naujene, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Krāslava, Piedruja, Robežnieki, Indrica, Kuprava, Stabulnieki, Aglona, Līvāni, Jēkabpils, Koknese, Ludza Rēzekne, Baltinava, Bērzgale, Kārsava, Zilupe, Šķilbēni, Rekava, Upīte, Viļaka, Teiču rez., Ļaudona. P: Apdzīvotās vietās apstādījumos. Ziemeļos zem kreves un telpās. Bieži. Apdzīvotās vietās izplatīta plašāk.

1207. 29. 1. *Coccinella hieroglyphica* L.

L: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M: 22ex. A: Ilgas, Medupe, Daugavpils, Dunava, Naujene, Slutišķi, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Piedruja, Kuprava, Plešava, Medņeva, Krustkalnu rez. P: Pļavās, mežmalās, īpaši - uz suņuburkšķa. Samērā bieži.

1208. 30. 2. *Coccinella septempunctata* L.

L: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M: 80ex. A, P: Suga masveidīgi sastopama dažādos biotopos visā Austrumlatvijas teritorijā.

1209. 31. 3. *Coccinella distincta* Fald.

M: 2ex. A: Ilgas 4.7.92. (priežu mežmalā), Višķi 15.6.86. (gar Dotkas ez.). P: Ļoti reti! Šajā gs. vienīgās zināmās atradnes Latvijā!

1210. 32. 4. *Coccinella quinquepunctata* L.

M: 66ex. L, A, P: kā *C. septempunctata*.

1211 33. 1. *Coccinula quatuordecimpustulata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 24ex. A.: Ilgas, Šedere, Šarlote, Pilskalne, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Varnaviči, Piedruja, Indrica, Kaplava, Šķaune, Kuprava, Viļaka, Žiguri, Plešava, Ciskādi, Mežvidi, Zosna, Aglona, Teiču rez.: Atašiena, Rīteri, Koknese, Skrīveri. P.: Dažādos biotopos. Diezgan bieži.

1212. 34. 1. *Syncharma sia conglobata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 3ex. A.: Arteni, Daugavpils, Šķeltiņi, Šķaune. P.: Apdzīvotās vietās - apstādījumos. Reti?

1213. 35. 1. *Harmonia quadripunctata* Pont.

M.: 1ex. A.: Rīteri 199l. (l., mežmalā) P.: Austrumlatvijā ļoti reta suga. Otrpus Aiviekstes nav konstatēta.

1214. 36. 1. *Calvia decemguttata* L.

M.: 32ex. A.: Ilgas, Šķeltiņi, Robežnieki, Kuprava, Stabulnieki, teiču rez.: Atašiena. P.: Priežu un jauktos mežos. Samērā reti.

1215. 37. 2. *Calvia quatuordecimguttata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 24ex. a.; Ilgas, Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Krāslava, Piedruja, Robežnieki, Kuprava, Stabulnieki. P.: Dažādos biotopos. Samērā reti.

1216. 38. 3. *Calvia quinquedecimguttata* L.

M.: 1ex. A.: Krāslava 11.6.87. (parkā). P.: Ļoti reti.

1217. 39. 1. *Myrrha octodecimguttata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 26ex. A.: Ilgas, Medumi, Šedere, Šarlote, Laucese, Dviete, Bebrene, Rubene, Tadenava, Dunava, Zasa, Jēkabpils, Sala, Lone, Trepē, Aknīste, Jersika, Vārkava, Daugavpils, Naujene, Višķi, Slutišķi, Ververu kr., Mālkalni, Elerne, Šķeltiņi, Višķi, Izvalta; Krāslava, Varnaviči, Priedaine, Kaplava, Indrica, Piedruja, Ezernieki, Šķaune, Meikšāni, Rēzekne, Pilsone, Malta, Aglona, Preiļi, Kuprava, Viļaka, Teiču rez. P.: Skujkoku, īpaši - priežu mežos, zem kreves plēksnēm. Bieži.

1218. 40. 1. *Propylaea quatuordecimpunctata* L.M.: 89ex. L., A., P.: kā *C. septempunctata*, tikai parasti mazākā skaitā.**1219. 41. 1. *Neomysia oblongoguttata* L.**

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 17ex. A.: Ilgas, Višķi, Ververu kr., Indrica, Šķeltiņi, Teiču rez.: Atašiena. P.: Priežu vai jauktos mežos. Reti.

1220. 42. 1. *Anatis ocellata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a]

M.: 37ex. A.: Ilgas, Daugavpils, Naujene, Slutišķi, Ververu kr., Višķi, Šķeltiņi, Izvalta, Indrica, Piedruja, Kuprava, Aglona, Vārkava, Preiļi, Teiču un Krustkalnu rez., Viskāļi. P.: Mežos. Samērā bieži.

1221. 43. 1. *Vibidia duodecimguttata* Poda

M.: 1ex. A.: Šķaune 26.7.90. (plavā). P.: Ļoti reti.

1222. 44. 1. *Thea vigintimaculata* L.

L.: [Barševskis, 1988b, 1989a, Barševskis, Spuriņš, Oga, 1992b]

M.: 46ex. A.: Ilgas, Medumi, Laucese, Pilskalne, Eglaine, Bebrene, Rubene, Tadenava, Dunava, Dignāja, Zasa, Sala, Lone, Sēlija, Trepe, Līvāni, Jersik, Niegale, Daugavpils, Naujene, Višķi, Ambeļi, Šķeltiņi, Izvalta, Krāšļava, Kombuļi, Piedruja, Stabulnieki, Kuprava, Žiguri, Viļaka, Šķilbēni, Baltinava, Makašāni, Ciskādi, Zosna, Aglona, Preiļi, Viļāni, Teiču un Krustkalnu rez, Viskāļi, Koknese, Aizkraukle. P.: Mežos, Bicži.

CIIDAE

*1223. 1. 1. *Rhopalodontus perforatus* Gyll.

M.: lex. A.: Šķeltiņi (Barševski) 24.7.90. (uz piepes).

1224. 2. 1. *Cis nitidus* Hbst.

L.: [Barševskis, Spuriņš, Oga, 1992b]

M.: 3ex. A.: Šķeltiņi, Ilgas (Riču ez. salā). P.: Uz piepēm.

1225. 3. 2. *Cis jaquemarti* Mell.

M.: lex. A.: Šķeltiņi 26.7.90. (pārpurvotā mežā uz piepes).

*1226. 4. 3. ? *Cis hansenii* Strand

M.: lex. A.: Ilgas 21.10.92. (piepē, pie mēlnās ejas). P.: Suga zināma pagaidām tikai no Dānijas. Ļoti līdzīga iepriekšējai.

1227. 5. 4. *Cis comptus* Gyll.

M.: 2ex. A.: Niegale. P.: Trūdošā koksnē.

*1228. 6. 5. *Cis setiger* Mell.

M.: lex. A.: Aknīste (upmalas zālē).

1229. 7. 6. *Cis boleti* Scop.

L.: [Barševskis, Spuriņš, Oga, 1992b]

M.: 32ex. A.: Ilgas, Šķeltiņi, Izvalta, Višķi, Naujene, Piedruja, Kuprava, Stabulnieki, Rīteri, Teiču un Krustkalnu rez. P.: Uz piepēm, Bicži.

*1230. 8. 7. *Cis rugulosus* Mell.

M.: lex. A.: Šķaune 26.7.90. (uz piepes).

1231. 9. 8. *Cis hispidus* Gyll.

M.: 3ex. A.: Ilgas 1992. (uz piepēm).

1232. 10. 9. *Cis bidentatus* Ol.

M.: 2ex. A.: Ilgas 1990. (DPI studentu vākumos).

1233. 11. 10. *Cis alni* Gyll.

M.: lex. A.: Šķaune 26.7.90. (uz piepes).

*1234. 12. 11. *Cis linearis* Sahlb.

M.: 2ex. A.: Izvalta (Stivri) 22.9.90. P.: Uz piepes.

*1235. 13. 12. *Cis pygmaeus* Mrsh.

M.: 9ex. A.: Biķernieki 22.7.90. (trūdos).

1236. 14. 13. *Sulca cis affinis* Gyll.

M.: 10ex. A.: Ilgas 4.7.92. (uz sēra piepes).

Summary

Beetles form one of the richest orders within Insecta. 2.5 thousand of them are known in Latvia so far. The present work is the first try to draw up all data on beetles of the region. Before the work was started the beetle fauna of the area was quite poorly explored.

The central part of Latvia was regularly studied since 18th century, however the first sum-up of the Eastern-Latvia beetles was published only 1884. The author was Polish nature explorer Ulanowski. Some data appear in reports by J. Mikutonicz, Z. Spuris, O. Kačalova and M. Stiprais.

Our research work was started in 1934. There is material gathered from 136 places in Eastern-Latvia. The research area includes the Eastern-Latvia Flatland, the Augšzeme and Latgale Highlands and a part of Polock lowland. According to botanic literature it is called the Northeastern-Latvia and Southeastern-Latvia geobotanic region. There is the most continental climate here and a great variety of relief forms, soil and biotopes. A part of former tilling land has overgrown with simple leaf trees secondary woods which has preserved soil from pollution. There is a lot slightly influenced natural biotopes here, more than 800 lakes and a dense river network. The biggest one is Daugava which is also an important artery of beetle migration.

Material was gathered all year round by different methods. Beetles are kept in boxes pinned up on entomological needles or placed on cotton-wool mattresses. Many specimen were departed of genitals.

1835 beetle species were found in the region 1984-1993, out of which ~320 are new for Latvia and 3 are described for the first time. More than 55 000 specimen were gathered and treated. They are held in author's collection and can be visited.

The best explored appears to be Carabidae family. 275 species were found, out of which 32 are new for Latvia and 3 are described for the first time: *Notiophilus stiprais* Barš. sp.n., *Europhilus latvicus* Barš. sp.n., *Syntorus ai* Barš. sp.n.

From faunistic point of view the region is very ununiform. Many species have a clear insular area. They are found only in specific biotopes or on a certain plant in xerophytic biotopes which are rather uncharacteristic for the region and harbour a very interesting steppe species complex. Many southern species which are novelties for Latvia and the main area of which is located far to the south from this country were found here. These species were recorded mostly alongside the Daugava. A rather continental climate of the region has an important effect on beetle fauna. Owing to that many species (*Leptura bifasciata*, *Epuraea distincta*, *Harpalus picipennis* etc.) otherwise regarded as rare are found here on a mass scale.

Large forests of the region is the westernmost border for many taiga species (*Monochamus urusovi*, *Anoplodera virens* etc.). Areas of many western species enters Augšzeme (*Baudia collaris*, *Notiophilus substriatus*, *Monochamus saltuarius*, *Ootypus globosus* etc.). Distribution and status of southern *Agonum holdhausi* has not yet been cleared out. The main area lies in Southern Europe, the Caucasus etc. Our specimens were compared with those gathered from the Caucasus (the collection of Moscow State Pedagogical Institute) and appeared to be identical.

The presence of northern species can be explained by richness in large bog massives (Teiču, Lubānas etc.) where relic polar species complex is thriving (*Pelophilus borealis*, *Elaphrus lapponicus* etc.).

The largest species diversity was observed in lake and river floodland meadows. Very often they are not even used.

As to aquatic beetles some ecological peculiarities of Gyrinidae should be mentioned. Not like in other parts of the country *Gyrinus minutus* is very rare here. Polar *G. opacus* can be found in bog lakes. *G. pullatus* and *G. marinus* appeared to be abundant in lakes and *G. aeratus* in rivers. Earlier these species were mixed up. *G. substriatus* is more common than *G. natator* and is living in water basins with black soil bottom.

Richness in forest species is because wood deadfall was usually left intact. Woods are little influenced, rather natural.

There are also many untouched biotopes with a large diversity of species in meadows. That influences beetle fauna as well.

There is a comparatively big number of forest and wet site species in drained and agricultural areas which regularly migrate onto them.

There is great variety of mycetophagous beetles species. Interesting are species found in nests and ant-hills.

By studying nest beetles new biological features of Colonidae were revealed. 2 species of the family were found in nests. Earlier they were known exclusively on Fungi.

An abundant growth of *Dermestes lardarius* was observed in bee hives.

Large number of synantropic species inhabit various rooms. Owing to a large population influx from the East new synantropic species are found each year (*Tragoderma variabile*, *T. angustum*, *Attagenus smirnovi* etc.). These Dermestidae were observed mostly in towns. Their abundance is inclined to increase.

Analyzing faunistic composition it is to conclude that the largest species diversity, lot of varieties or sharply expressed faunistic peculiarities can be observed in little influenced biocenoses of Ilgas surroundings (the Daugavpils region) in the Daugava valley, in xerophytic biocenoses near Daugavpils and Piedruja, in hill chain Šķaunes Oss and large bog massives of Eastern-Latvia (Teiču, Lubānas). All the named and some other places should be put under state protection.

By gathering material during last 2 years an increase in mutants (often very wiplest forms) appears to be significant.

A large beetle species diversity a great number of varieties, scarcely expressed background and few synantropic species were observed in little influenced biotopes.

Many species display a significant fluctuation of morphologic criteria. Most characteristic of them were described as varieties and abnations. Bearing in mind a large scale fluctuation of *Dromius* a new revision is advisable.

This data on beetle distribution in Eastern-Latvia is the first sum-up of the whole faunistic literature about the region beetles. Research continues, however it is clear already by now that one of important steps is an immediate necessity to put under state protection all unique, little-influenced biotopes as a kind of national wealth. Concrete proposals are elaborated in separate publications.

РЕЗЮМЕ

Жуки - один из самых богатых видами отрядов насекомых; До сих пор в Латвии найдено около 2,5 тыс. видов. В литературе нет обобщенных данных по фауне жуков Восточной части Латвии, так как ранее фауна жуков данной территории практически не была исследована, хотя в центральной части Латвии подобные исследования проводятся уже с 18 века. Первая публикация по фауне жуков Восточной Латвии опубликована в 1884 г. Ее автор - польский натуралист Улановский. В последующие годы немногочисленные сведения о жуках Восточной Латвии опубликованы в работах J. Mikutovič, M. Stiprajs, G. Ozols, O. Kažalova, Z. Spuris и др.

Наши исследования начаты в 1984 г. Материал собирался в 136 местах. В исследованную территорию входят следующие физиогеографические районы: Восточнолатвийская равнина, возвышенности Аугшземе и Латгале, часть Полоцкой и р. Великой низменности. В ботанической литературе данную территорию объединяют в два геоботанические районы: Северовостоочно-латвийский и Юговостоочнолатвийский. В исследованной территории самый континентальный климат в Латвии, большое разнообразие рельефных форм, типов почв и биотопов. Часть бывших агроценозов заросла вторичными лесами в результате чего почва химически мало загрязнена. Много естественных, малонарушенных биотопов, более чем 800 озер, густая сеть рек (крупнейшая из них - Даугава (Западная Двина) является важным путем миграций жуков).

Материал собирался круглогодично, используя различные методы сбора, хранится в энтомологических коллекциях. Жуки наколоты на энтомологические булавки или разложены на ватные матрасики. Многим особям отпрепарированы гениталии. В результате исследований в Восточной Латвии найдено 1835 видов из которых - 320 новые для фауны Латвии, а 3 описаны как новые для науки. Собрано около 55 тыс. особей, из которых 25 тыс. обработаны. Остальные - фондовый материал или трудно определяемые группы (например мелкие стафилиниды). Материал, с которым можно ознакомиться, хранится в коллекции автора. Наиболее исследовано сем. жужелицы. Выявлено 275 видов, из них 32 новые для фауны республики, а 3 новые для науки: *Notiophilus stipraisi* Barš. sp. n., *Europhilus latvicus* Barš. sp. n., *Syntomus ai* Barš. sp. n.

В отношении распространения видов Восточная Латвия очень не однородна. Многим видам выражен резко инсularный ареал. Они найдены только в видоспецифических биотопах или на конкретном кормовом растении. Прежде всего это относится к ксерофильным видам, так как в Восточной Латвии довольно мало ксерофитных биотопов и кроме того, на всей исследованной территории они расположены островами. В ксерофитных биотопах сформировался своеобразный и нетипичный для фауны Латвии комплекс степных видов. Именно в этих биотопах найдено большинство ожженных видов, основной ареал которых в настоящее время находится далеко от территории Латвии. Большинство этих видов найдено в непосредственной близости у долины реки Даугава (Зап. Двина). Самый континентальный климат на территории Латвии способствовал формированию этого своеобразного комплекса ксерофильных видов на территории Восточной Латвии, благодаря которому: / только здесь встречаются в массе такие очень редкие или новые для фауны Латвии виды как *Leptura bifasciata*, *Phytoecia virgula*, *Epuraea distincta*, *Harpalus ruscipennis* и др;

Большие лесные массивы Восточной Латвии являются крайней западной границей для многих гасжних видов (*Monochamus urussovi*, *Anoploclera virens* и др.); В свою очередь в Аугшземе входят ареалы многих западных видов (*Baudia collaris*, *Notiophilus substriatus*, *Monochamus saltuarius*, *Ootyrus globosus* и др.). Пока не ясен статус и распространение жужелицы *Agonum holdhausi*. Этот вид распространен в Южной и Центральной (Словения (по Культу)) Европе, на Кавказе и др.

Присутствие северных видов объясняется тем, что на территории Восточной Латвии множество больших болот.

Наибольшее количество видов жуков найдено на пойменных лугах, особенно резко это было выражено в жаркое и сухое лето 1992 г., когда у побережья скапливались даже ксерофильные виды.

Говоря о водных жуках, прежде необходимо отметить некоторые особенности распространения вертячек. В отличие от остальной территории, в Восточной Латвии очень редка вертячка *Gyrinus minutus*. В болотных озерах найдена вертячка *G. opacus*. В озерах наиболее массовыми являются *G. pullatus* и *G. marginatus*, а в реках *G. aeratus*. Также найдены некоторые ожные виды плавунцов.

Большое разнообразие лесных видов объясняется тем, что в лесах много необрубанных спавших деревьев и пней. Многие леса малообразованы антропогенной деятельностью.

В Восточной Латвии много неиспользуемых в сельском хозяйстве лугов, в которых большое разнообразие различных видов растений. В результате большое разнообразие жуков. В сельхозугодиях - также много лесных и луговых видов жуков.

Хорошо изучена фауна мицетофагных и пидикольных жуков, выявлены новые биологические особенности для семейства колонид. Два вида данного семейства найдены в большем количестве в гнездах птиц.

В Восточной Латвии наблюдалась массовое размножение кожесда *Dermestes lardarius* в пораженных варетозом пчелиных ульях, в колониях не перезимовавших бабочек-депрессарий и колониях зимующих в коконах пауков.

В помещениях найдено много других синантропных кожеседов. В связи с активными процессами миграции завезено много новых для фауны республики видов (*Tragoderma variabile*, *T. angustum*, *Attagenus smirnovi* и др.), которые найдены в основном в городах.

Анализируя видовой состав, выявлено, что наибольшее количество видов, втч. редких и новых для фауны Латвии, обнаружено в малоантропогенизированных биоценозах окрестностей ИЛГАС, долины р. Даугава, ксерофитных биотопах у Межциемса и Пиедруи, на Шкяунском озе, на болотах Тейчу и Лубанас, в лесных массивах Куправа - Жигури. Большинство из этих территорий предложено включить в список охраняемых природы Латвии.

Собирая материал, установлено, что в последние годы резко возросло количество мутантов.

Многим видам обнаружена большая изменчивость отдельных частей тела. Наиболее характерные формы описаны как самостоятельные абберации или варианты с целью наиболее лучше изучить их распространение и морфологические особенности. Предложено провести ревизию рода *Dromius*.

Опубликованная в данной книге информация является первыми обобщенными сведениями о фауне жуков Восточной Латвии.

AUSTRUMLATVIJAS VABOLES
Arvīds Barševskis

Redaktors - Vitauts Stočka
Salikts ar IBM PC/AT datoru
Datorsalikums, korektūra, zīmējumi - Arvīds Barševskis
Maketēšana - Vitauts Stočka

Nodota salikšanai 18.12.92. Parakstīta iespiešanai 25.05.93.
Formāts 60x90/16, 13,56 iespiedloksnes, 10,1 izdevniecības
loksnes. Metiens 100 eks. Pasūtījuma Nr. 49. Līgumcena.
Izdevniecība "Saule", DPU, Vienības 13-320, Daugavpils
LV-5407, Latvija. Iespiesta DPU izdevniecības "Saule" rotaprintā,
Saules ielā 1/3, 1993.